

PO OBISKU PREDSEDNIKA GRONCHIJA V JUŽNEM TIROLU

Politika Italijanske republike do narodnih manjšin

Važne izjave notranjega ministra Tambronia v Bocnu - Vlada iredentistična propaganda

Predsednik republike Giovanni Gronchi je preteklo soboto po obisku v Trentu prišel v Bocen, glavno mesto Južnega Tirola, kjer mu je 98 nemških županov izročilo spomenico, v kateri se pritožujejo nad narodnimi krivicami, ki se gode tamkajšnji nemški manjšini.

Ob tej priliki je imel demokrščanski notranji minister Tambroni v navzočnosti državnega poveljarja govor, ki je močno odjeknil po vsej državi in tudi v inozemstvu. Ker minister ne razlaga v njem le stališča rimske vlade do Južnih Tirolcev, temveč do vseh manjšin v Italiji, so njegove izjave pomembne tudi za nas Slovence.

»Italija« — je med drugim rekel — »je kot demokratična, svobodna in neodvisna država izpolnila in namerava tudi v bodoče izpolnjevati vse obveznosti, ki jih je prejela do narodnih manjšin, ter ima zastran tega pravico, da se ji da o tem pošteno priznanje tukaj in onkraj meja. Naša dežela daje s svojo ustavo in svojimi zakoni državljanom najširša in najtrdnjša jamstva in najbolj konkretno svobodo. Z ničimer se zato ne more opravičiti, da se italijanski državljani, čeprav so pripadniki narodnih manjšin, obračajo na druge države za pomoč, in vlada ne more dovoliti, da bi se nadaljevalo tako ravnanje, ki krši vrhovno oblast katerekoli države.«

»Demokratična Italija ne more dovoliti« — je tudi rekel —, da se o njenih odnosih do lastnih državljanov razpravlja „izven prirodnih in dokončnih meja domovine“. Vprašanje Južnega Tirola, o katerem toliko pišejo, sploh „ne obstaja“.

O POLITIKI PRISELJEVANJA

O čedalje večjem naseljevanju Italijanov iz vseh delov države na nemško narodno ozemlje v Južnem Tirolu, kar najbolj vzemirja in draži nemške domačine in sosedno Avstrijo, je Tambroni dejal naslednje:

»Nemška manjšina prav posebno naj vzame na znanje, da nima nihče namena jo stiskati, izpodrivati ali celo poniževati: ona spada v veliko državno skupnost, kjer ji gre do enake pravice in dolžnosti, toda zaporniti si mora, da so zakoni države tudi njeni zakoni, ki jih je treba spoštovati. Po naši ustavi si sme državljani izbrati bivališče tam, kamor meni, da ga ženejo njegove koristi. Te njegove pravice ni mogoče omejiti na nobenem delu državnega ozemlja.«

Demokristjanski minister je s to izjavo rezko in odločno zavrnil ne samo vse proteste nemške manjšine in tudi Avstrije zoper tuje naseljevanje Južnega Tirola, temveč

ob enem tudi vse pritožbe tukajšnjih Slovencev, ki se že leta upirajo potujčevanju svoje domače zemlje. Če bi bili pripadniki manjšin res zvesti in pošteni državljani, bi morali — po mnenju g. ministra — pač mirno gledati, kako se tuje čedalje bolj širijo po njihovi domačiji. Saj to vendar izrecno dovoljuje ustava, katero je vsak državljani dolžan »spoštovati«.

Kar trdi minister Tambroni, je najprej popolnoma netočno. V Italiji sta izšla leta 1939 in 1949 dva zakona, ki kljub ustavi omejuje ta pravico državljanov, da se nasele in zaposle, kjerkoli se jim zljubi. Prvi

Kdo sili manjšine v iredentizem?

Toda vzemimo, da ima notranji minister prav in da se priseljevanje tujcev v bivališča narodnih manjšin po zakonu res ne sme in ne da preprečiti. Kaj sledi iz tega?

Ker so manjšine v 50-milijonaki preobjudeni Italiji le neznamen in šibek drobec celotnega prebivalstva, se dolgo časa ne bodo mogle uspešno braniti pred navalom brezposelnih množic iz južnih in drugih predelov države. Še manj seveda, če bo z milijardnimi vsotami podpirala naseljevanje država sama, kakor se je zgodilo v Južnem Tirolu, kjer je ustanovila umetno industrijsko področje ter s tem ustvarila v prej čisto nemškem Bocnu tričetrtinsko italijansko večino. Isto velja seveda za naše kraje: z vladno pomočjo so se zgradila v vseh slovenskih predmestjih Trsta velika laška naselja, enake naselbine so na Opčinah, v Sesljanu in Štivanu, v Štandrežu na Goriškem in drugod.

V krajih, kjer ni bilo, odkar je Bog ustvaril svet, tako rekoč niti ene laške družine, so tuji naseljenci že na tem, da popolnoma izrinejo domačine. Saj smo nedavno tega doživeli, da je celo Italijanska Katoliška Akcija na prej čisto slovenskih Opčinah označila tamkajšnje Slovence za »manjšino«, to se pravi za skupino, ki se mora podrediti volji tamkajšnjih tujih priseljencev.

Kaj bi rekel minister Tambroni, če bi se isto pripetilo njegovemu rodnemu kraju? Bil bi prav gotovo in upravičeno zelo ogorčen.

Ravno tako so seveda ogorčeni Južni Tirolci in tukajšnji Slovenci ter se na vse kripilje ustavljajo usodi, ki jim je namenjena. Tambroni jih poziva, naj se vdajo, češ da je to njihova državljanska dolžnost, naložena jim po ustavi, pripadniki manjšin se pa kot zdravo in moralno čuteči ljudje temu upira-

zakon je uperjen proti prenaseljenosti mest, drugi pa štiti domače delovne moči proti tujim priseljencem. Vse dotlej, dokler niso zaposleni domačini, tuje nimajo pravice biti nameščeni.

Ti zakonski predpisi se po vsej državi natančno upoštevajo in izvajajo, le na Južnem Tirolskem in pri nas se oblastva zanje ne brigajo. Zakon o prenaseljenosti mest je rimsko ministrsko predsedništvo julija 1951 celo za Južni Tirol izrecno razveljavilo. Zakaj taka razlikovalna politika? Kje je tu enakopravnost državljanov, o kateri govori minister Tambroni?

jo ter hočejo živeti kot gospodarji na zemlji svojih očetov. Kako naj to dosežejo?

Tambroni jim zabičuje, da po italijanskih zakonih tega ne morejo doseči. Iz tega bi nujno sledilo, da je vsaka manjšina, ki pride pod oblast Italije, obsojena, da jo vlada-joči narod prej ali slej preplavi, obsojena je na počasno izumiranje. Če se hočeš rešiti narodne smrti, se moraš torej od Italijanov ločiti.

Tak je logičen zaključek, h kateremu sili Tambroni narodne manjšine v Italiji: večjega agitatorja iredentizma, kakor je notranji minister, si je težko zamisliti! Prav nič ga ni naučila sosedna Švica, ki dokazuje svetu, kako je mirno sožitje med različnimi narodi v isti državi vendarle mogoče, če ravnajo z manjšinami pravično in velikodušno. Italijani v Ticinu se ne bi za nobeno ceno hoteli odtrgati od Švice.

KDO KRŠI ZAKONE IN POGODBE?

In pri tem se minister hvali, kako je Italija izpolnila vse obveznosti do narodnih manjšin, ter želi, da bi mu o tem dali javno priznanje »tu in onkraj meja«.

Zakaj se torej manjšine puntajo in nad čim se pritožujejo? Saj jim vendar ustava republike jamči polno enakopravnost, Južni Tirolci so povrh še dobili s pogodbo Gruber-De Gasperi široko samoupravo, Slovenci so pa zaščiteni še s Posebnim statutom iz l. 1954. Kaj še hočejo?

Nemci in Slovenci odgovarjajo, da nič drugega, kot da se ti zakoni in te pogodbe resnično in v celoti izvedejo. Ves spor med manjšinami in vlado je v temle: Rim trdi, da je svoje obveznosti do manjšin že izpolnil, te pa, da to ni res. Kdo ima prav?

(nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

SUEŠKI KRMARJI

Spor okoli prekopa še čedalje bolj zaostruje. Angleži in Francozi so najprej sklenili ustanoviti poseben odbor držav, ki se največ poslužujejo sueške morske poti. Vse ladje, vozeče skozi Suez, naj bi plačevale prehodnine temu odboru in ne Egiptu.

Laburistična opozicija v parlamentu je takoj izjavila, da nameravata angleška in francoska vlada s tem izzvati oborožen spor z Nasserjem. Zakaj? Zato, ker že vnaprej vesta, da Egipt ne bo mogel trpeti delovanja takega odbora na svojem ozemlju, saj bi sicer prešla dejanska oblast nad prekopom čez noč v tuje roke.

In kako naj se Nasser brani? Če zapre francoskim in angleškim ladjam prekop, ga bodo obtožili, da ovira svobodno plovo in gazi mednarodno pogodbo iz l. 1888. Če bi pa hotel le preprečiti, da odbor pobira na lastno pest prevoznine, bi moral uporabiti silo. Angleži in Francozi bi imeli tedaj povod, da pritečejo svojim ladjam na pomoč in oborožen spopad bi postal neizogiben.

Te načrte, ki so jih v Londonu in Parizu morda imeli, je pa prekrizala Amerika. Njen zunanji minister Dulles je sicer predlog o odboru koristnikov podprl, a takoj izjavil, da njegova vlada ne namerava »izsiliti prehoda s pomočjo topov.« Za njim je tudi Eisenhower poudaril, da je treba rešiti sueški spor s pogajanjem.

Tedaj so Angleži in Francozi segli po novih sredstvih. Pretekli petek opolnoči so odpoklicali iz prekopa svoje izkušene krmarje, misleč, da bo Egipt nesposoben jamčiti za varno plovo.

Vožnja skozi Suez namreč ni lahka stvar. Prekop, ki je 161 kilometrov dolg in 120 do 150 metrov širok, je na nekaterih mestih precej nevaren. Njegovo 15 metrov globoko dno ima ponekod velike luknje, kjer nastajajo vrtinci in močne struje. Če krmar ne zna spretno voditi ladje, se prav lahko dvignejo pred njo velikanske množine vode, ki preplavijo parnik ali ga tako zasuknejo, da udari ob breg ali zastavi pot vsemu sprevidu ladij, ki mu sledijo. Na prekop prihrume večkrat peščeni viharji iz afriških puščav ali se nanj uleže gosta megla, da skoro ničesar ne vidiš.

EN MILIJON NA MESEC

Samo mornar, ki pozna prekop kot svoj žep in je zelo izkušen, se lahko v takih primerih znajde ter prepreči nesrečo in milijardno škodo.

Zato so veljali za sueške krmarje od nekdanj silno strogi predpisi. Krmar je lahko postal le kapitan, ki je bil najmanj 10 let zaposlen na dolgih morskih progah. Povrhu se je moral še več let vežbati v prekopu samem.

Dve tretjini krmarjev so tvorili Angleži in Francozi, eno tretjino vsi drugi narodi. Prvega Egipčana je stara družba nastavila šele l. 1944. Medtem je število domačinov naraslo na 70. Sedaj se jim je priključilo še 7 Grkov, ki so kljub pozivom in pritiskom iz zapada ostali v službi Egipta.

Angleži in Francozi menijo, da to pičlo število ne bo zmoglo težkega in odgovornega dela. Nič ne pomaga, da išče Nasser nove

krmarje v tujini, kajti tem manjka potrebno izkustvo. Promet skozi prekop bo zavoljo tega doživel velik polom. Na ta način hočejo Egipt spraviti na kolena in ga prisiliti k popuščanju.

Če se Angležem in Francozom načrt ne posreči, bo pa njihova politika doživela pred vsem svetom nov neuspeh. Nasser je seveda prepričan, da bo Egipt sposoben zmagovati promet in istega mnenja je tudi neki francoski admiral, ki je v velikem pariškem dnevniku napisal, da delo krmarjev ni tako grozansko težko, kot svet misli.

Med kapitani, ki so se Egiptu ponudili za krmarje, so namreč tudi ljudje, ki so dolgo časa vodili svoje trgovske ladje skozi Suez ter pri tem skrbno preučevali lastnosti prekopa. Med te spadajo tudi 4 Jugoslavan in 15 Rusov, katere je Egipt te dni sprejel v službo. To niso neizkušeni novinci, ampak moške, katerim je prekop dobro znan in ki bodo v kratkem sposobni krmarji.

Da se Egiptu od vseh strani ponujajo izkušeni mornarji, je naravno, kajti vsak krmar bo prejemal — 1 milijon lir mesečne plače. Kdo bi se ne potegoval za tako službo?

NOV SESTANEK V LONDONU

Ker so se pogajanja med Nasserjem in odposlanci zapadnjakov razbila, so Angleži, Francozi in Amerikanci sklicali v London novo zborovanje diplomatov.

To pot se niso sestali zastopniki 22, ampak le 18 držav. Odpadle so dežele, nasprotno že izpočetka načrtu, ki je bil predložen Nasserju.

V Londonu bodo razpravljali o ustanovitvi mednarodnega »odbora koristnikov Sueškega prekopa«, ki naj bi namesto Egipta vodil upravo nad kanalom.

Ker je Nasser to misel že odklonil, se bo londonsko zborovanje končalo seve brez uspeha. Sestanek lahko označimo za »mrtvo-rojeno dete.«

TRŽAŠKA MESTNA UPRAVA

Spor, ki je nastal med tržaškimi socialnimi demokrati in Krščansko Demokracijo, so poravnali, in sicer tako, da bo za podžupana izvoljen vendarle socialni demokrat. Osrednje vodstvo Kršč. Demokracije v Rimu je potegnilo s tukajšnjimi saragatovci ter odločilo, da mora stranka v Trstu držati besedo, ki so jo dali socialnim demokratom Bartoli, Romano in Franzil.

AVSTRIJCI ODGOVARJAJO

Na govor, ki ga je imel v soboto notranji minister Tambroni v Bocnu, so Avstrijci dali nemudoma prvi odgovor: podminister za zunanje zadeve dr. Gschnitzer je v časopisju zavrnil Tambronijevo trditev, da je južno-tirolsko vprašanje le notranja italijanska zadeva in da taklo vprašanje sploh ne obstaja.

Avstrija ima pravico se zanimati za položaj nemške manjšine na podlagi pogodbe Gruber-De Gasperi in se je o manjšini že ponovno pogajala z italijansko vlado. »Evropski problemi« je rekel Gschnitzer — »se ne morejo reševati na ta način, da jih razglasimo kratkomalo za neobstoječe«, posebno pa ne v času, ko se mednarodne ustanove ne

prestano ukvarjajo z osnovnimi pravicami malih narodov, med katere spada tudi njih pravica, da sami odločajo o svoji usodi.

Gschnitzer je dal izjavo v imenu dunajske vlade. Tambroni je zavrača tudi vse avstrijsko časopisje.

KITAJSKI KOMUNISTI

Mao Tse Tung je prvič po zmagoviti revoluciji sklical občni zbor svoje stranke. Udeležuje se ga 1000 odposlancev, ki predstavljajo 10 milijonov in 600 tisoč članov.

Kitajska komunistična stranka je številnejša od sovjetske, katera šteje le okrog 7 milijonov vpisanih pristašev. Sklepi občnega zbora v Hong Kongu so važni, ker je od njih odvisna vsa bodoča zunanja politika te azijske velesile.

Sejam prisostvuje tudi član sovjetske vlade Mikojan, znan pri nas po tem, kako je s Socerba motril z daljnogledom središče Trsta.

NA ODDIH V JUGOSLAVIJO

Nikita Hruščev, sedanj gospodar Sovjetske zveze, je prišel, kakor beremo, v Jugoslavijo, da se tu za nekaj dni odpočije. Prišel je kot zasebnik, vendar nihče ne verjame, da ga med obiskom politika ne bo prav nič brigala.

ZNANSTVENO SODELOVANJE

Amerika in Rusija sta se domenili, da bosta sodelovali pri spuščanju umetnih planetov, ki bodo krožili okoli zemlje. Dvignili se bodo do 300 kilometrov visoko in s posebnimi pripravami merili vremenske pojave v teh silnih visočinah. Posebno pažnjo bodo obračali na pojave severnega sija in na kozmične žarke. To delo bo stalo obe državi na stotine milijonov dolarjev.

Oba tekmeča sta začela vsaj v znanstvu prijateljsko sodelovati.

RAZISKOVANJE SAHARE

Skupina francoskih učenjakov se je odpravila v puščavo Saharo, kjer je ostala 7 mesecev ter našla v votlinah gorovja Tassili nešteto slik iz 8. do 2. stoletja pred Kristusom. Voditelj odprave narodopisec Lhote je te dni izjavil, da je odkril najbogatejši predzgodovinski umetnostni muzej na svetu.

Iz tega sledi, da je največja pustinja na zemlji — Sahara — bila nekoč obljudena. Kjer je danes golo skalovje in pekoč pesek, so stala pred tisočletji naselja in se širila polja, ljudje so se tam pečali celo z umetnostjo.

SPOMIN NA TEŽKE ČASE

V nedeljo, 9. septembra, se je v zloglasnem taborišču Dachau zbralo 2000 zastopnikov raznih narodov. Na velikem prostoru sredi taborišča so odkrili spomenik žrtvam, ki so jih Hitlerjevi rablji tjakaj nagnali in sežigali. Bavarska vlada je dala obnoviti taborišče v obliki, kot je tam stalo po osvoboditvi l. 1945.

Nemški nacionalisti so spočetka hoteli taborišče zravntati z zemljo, da bi svet pozabil na grozodejstva Hitlerjeve Nemčije, vendar je bavarska vlada prav storila, da se je temu uprla. Taborišče naj bo trajen opomin tudi Nemcem, kam vodi tiranija človeško družbo.

Le mevže ne dajo otrok v slovensko šolo

V kratkem se bodo spet odprle šole. Za zavezne slovenske starše predstavlja to samo gospodarski problem: skrbeti bodo le morali, kje vzamejo denar, da kupijo otrokom šolske potrebščine, obleko, obutev itd. Toda za to skrb bodo poplačani: z zavestjo, da so storili vse za vzgojo svojih otrok v poštene ljudi in Slovence, za kar jim bodo otroci vedno hvaležni.

So pa tudi slovenski starši, ki si tarejo glavo z nepotrebno skrbjo, v katero šolo naj dajo svoje otroke: v slovensko ali italijansko? Ker so največkrat oportunisti in strahopetci, se hitro odločijo: otroke pošljejo v italijansko. Če bi lepega dne zavlada nad Trstom Nemci ali Turki, bi prov tako avtomatično vpisali svoje otroke v nemško ali v turško šolo. In če bi se znašel Trst v Jugoslaviji bi se spet podvivali, da preleve sebe in svoje otroke v največje Jugoslovane.

TO SO MORALNO ŠIBKI LJUDJE

Prigovarjati takim staršem bi bilo zaman, kakor je zaman prigovarjati pijancu, naj ne pije, ali strahopetnežu, naj bo pogumen. To so moralno šibki ali pokvarjeni ljudje, ki vidijo ves smisel življenja samo v udobnosti in denarju. Tak človek se v vsem uklanja oblastnikom in jim skuša ustreči celo v tistem, česar pravzaprav od njega naravnost ne zahtevajo. Takí ljudje so v glavnem krivi vseh totalitarnih režimov in so držali na oblasti Hitlerja, Mussolinija ali Stalina, ker se v svojem oportunizmu niso znali nikoli upreti nasilju.

Taki ljudje so nekdanj v upanju na kako bomo službo ali celo samo za kak paket »Befane« oblačili črne srajce in taki danes pošiljajo svoje otroke v italijanske šole. Spet si obetajo nekakšno »Belano« v obliki poznejših služb za otroke ali da bi sami laže »napredovali« in bili bolje zapisani v očeh tujcev. V resnici bodo pa vzgajili iz svojih otrok strahopetce, ki se vse življenje tresejo pred vsakim »predpostavljeno« in tujcem in sramežljivo skrivajo svojo narodnost, kakor da je nekaj izvirni greh, ki ga sicer niso sami zakrivali, a jim je že vendar v sramoto. Samo človeški »materiale« bodo, s katerim lahko vsaka oblast, pravična ali krivična, po mili volji razpolaga. Vcepljena jim bo neozdravljiva bojazljivost, ki jih spreminja v očeh resničnih in poštenih ljudi in tudi Italijanov v manjvredne hlapce. Strahopetnost je namreč poleg skoposti najgrša in najostudnejša človeška lastnost.

LE SLOVENSKA SOLA VZGAJA POLNOVREDNEGA CLOVEKA

Slovenski otrok, ki zahaja v italijansko šolo, bo znal samo še domače narečje ter ga še mešal z laškimi izrazi. Vsakokrat, ko bo odprl usta v slovenski družbi, bo napravil smešen vtis. V italijanski pa se spet ne bo tako izpopolnil, da ne bi pravi Italijan že po petih njegovih besedah spoznal, da ima opraviti s Slovincem. Skoro nikoli se ne zgodi, da bi se otrok v tujem jeziku tako izkazal, da bi v njem lahko kulturno ustvarjal. Popolnoma doma se ne bo počutil niti v slovenski niti v italijanski kulturi. Primeren bo le za kako uradniško in skoro vedno podrejeno mesto. Takih primerov je danes dovolj. Tudi če tujci sami ne odkrijejo, da je njihov delovni tovariš slovenske narodnosti, ta vendar ne more pokazati svojih pravih sposobnosti in zato igra vedno bolj ali manj podrejeno vlogo.

Slovenski otrok v slovenski šoli pa se lahko neovirano razvija. Prihranjen mu je občutek manjvrednosti, zato raste v odkritega, poštenega človeka, ki lahko vsakomur pogleda v oči. V šoli se bo naučil temeljito dva jezika, slovenskega in italijanskega. V italijanskem se bo lahko izražal prav tako spretno kot otrok, ki hodi v italijansko šolo, ali še bolj, ker bo miselno globlji in sposobnejši, v slovenskem pa tako, kakor se spodobi izobraženemu

ZA SLUŽBE ISCEJO LE SPOSOBNE LJUDI

Tudi izgovor, da bodo otroci, ki obiskujejo italijanske šole, pozneje laže dobili službe, ne drži. Zадnje čase se vedno bolj množijo primeri, da so prej dobili službo taki, ki so dobro znali slovenski, kot pa oni, ki ne znajo pisati pravilne slovensščine. Za vsakega pametnega človeka je namreč jasno, da popolno obvladanje dveh jezikov več velja kot samo enega.

Zavrtniti je treba tudi mišljenje, da so slovenske šole v primeri z italijanskimi manjvredne ali nekako »ilegalne«. Slovenske šole so prav tako državne kot italijanske in njihova spričevala so popolnoma enakovredna spričevalom italijanskih šol. Morda se

bo res še zgodilo, da kak italijanski zagrizenec odkloni fapta ali deklet zato, ker ima spričevalo slovenske šole. Toda neprimerno več je Italijano, ki ne delajo te razlike in v Lodoče jih bo vedno več. Sovinizem se na našem ozemlju polagoma unika spoznanju, da je bodočnost Trsta samo v mirnem sožitju in gospodarskem sodelovanju s sosednimi Slovenci.

Razmere se vse bolj normalizirajo in v skladu s tem potrebuje vsako podjetje v Trstu, pa tudi v Milanu ali drugje, če hoče imeti trgovske stike z Jugoslavijo, vsaj enega ali več ljudi, ki znajo tako dobro slovensko, da lahko sestavijo trgovsko pismo in služijo v primeru potrebe za tolmača. Saj take ljudi nameščajo že zdaj celo po vseh tržaških ura-

dih, pa naj so uradno in načelno je tako proti dvoječnosti.

In končno je treba vedeti, da Italijanski šoviniisti ne odklanjajo slovenskih spričeval za službo zato, ker imajo spričevala slovenske šole, ampak le zaradi tega, ker je prosilec pač Slovenec in nič mu ne pomaga, da ima spričevalo italijanske šole, ampak mora biti popoln renegat. Le v takem primeru bo dobil službo pri šovinistu. In pa to pripravljajo slovenski starši otroke, če jih pošiljajo v italijansko šolo! Vzgojili bodo najostudnejše, kar si je mogoče misliti: narodne izdajalce. Od izdaje lastne narodnosti in materinega jezika do izdaje vseh človeških vrednot pa je je majhen korak.

M. A.

NOVICE

ITALIJANSKE FINANCE

Urad za državno računovodstvo je objavil številke, ki kažejo, da je Italija v letu 1955-56 imela v proračunu 300 milijard primanjkljaja. Spočetka so mislili, da bo le 280 milijard izgube, luknja v blagajni se je pa razširila za 20 milijard lir.

MED BRATCI

Eden izmed voditeljev misovske stranke poslanec Almirante je pozval na krvav dvojni Mussolinijevega nečaka Teodoranija. Ta urejuje novofašistični tednik »Asso di bastoni« in v njem je nekaj rekel čez Al-

miranteja in zato se hosta. So še stare navade črnosrajčnikov, ki se jih ne morejo otrestiti, čeprav se z njimi pred javnostjo smešijo.

ČUDEŽNO GA JE REŠIL

Dva ameriška padalca sta se te dni v Severni Karolini spustila skoro istočasno z letala, da bi se vežbala v pristajanje iz velike višine. Enemu se je padalo takoj odprlo, drugemu pa se ni hotelo, tako da je drvel kot kamen proti zemlji, kjer ga je čakala gotova smrt. Na 300 m razdalje od zemlje je butnil v tovariša, ki je k sreči bil tako priseben, da je nesrečneža pritegnil k sebi, in oba sta pod enim samim padalom prispela živa na tla. Zelo redka in skoro čudežna rešitev!

Politika Ital. republ. do narodnih manjšin

(Nadaljevanje s 1. strani)

Najprej je treba ugotoviti neizpodbitno dejstvo, da so vsa svobodoljubna načela o narodni in jezikovni enakopravnosti manjšin, ki jih dejansko vsebuje ustava republike, doslej le — mrtva črka: Rimski parlament ni izdal do današnjega dne niti enega samega zakona, s katerim naj bi se zaščita manjšin uresničila v dejanskem življenju.

Pogodba Gruber-De Gasperi je bila le deloma izpolnjena. Njena najvažnejša določila so 10 let po podpisu pariškega sporazuma ostala neizvedena.

In kaj naj rečemo o našem Posebnem statutu? Londonski sporazum iz l. 1954 ni bil do danes niti objavljen v Uradnem listu, niti ga ni rimski parlament še odobril. Zato so ga na tržaški sodnji javno označili za »umazan kos papirja brez vrednosti«.

Ali so za to stanje odgovorne narodne manjšine? One ne morejo predložiti pogodbe parlamentu in je ne morejo objaviti v Uradnem listu. To je naloga rimske vlade. Ko je minister Tambroni pozival manjšine, kako morajo spoštovati obstoječe zakone, bi mu torej kdo lahko odgovoril, da naj prej vlada sama dá državljanom dober zgled. Šele takrat ko bo vlada vedno izvrševala ustavo in zakone, ki jih je izdala, ter pogodbe, ki jih je podpisala, bo imela polno moralno pravico dajati državljanom nauke o spoštovanju zakonitosti.

DOBRO LJUDSTVO IN HUJSKAČI

Notranji minister je v Bocnu tudi poudaril, kako je nemško prebivalstvo zadovoljno

z razmerami na Južnem Tirolskem. Nezadovoljnost netijo med množicami le nekateri skrajneži in zagrizenci, to se pravi voditelji. »Dobro« ljudstvo je minister javno pohvalil, hujskače pa javno grajal. Nemškemu prebivalstvu je dal nasvet, naj takim voditeljem obrne hrbet.

Isto pesem poslušamo že desetletja tudi v naših krajih.

Tako gledanje na politiko je seveda nekoliko naivno, ker izhaja iz prepričanja, da je ljudstvo tako neizobraženo in neumno, da ne ve, koga pravzaprav izbira za svojega zastopnika in komu zaupa obrambo svojih življenjskih koristi. Tako stanje vlada mogoče kje drugje, v manjšinskih krajih Italije pa le v zaostali in zanemarjeni Beneški Sloveniji, toda nikjer drugod.

Dosedanji poskusi, odepiti manjšine od voditeljev, so brez izjeme klavrno propadli. Vsi napadi nanje so imeli prav nasproten učinek: čim bolj so se italijanski nacionalisti zaganjali v voditelje manjšin, tem čvrsteje se jih je ljudstvo oklepalo.

Tambronijev govor bo imel isti učinek in bo le poslabšal odnose med Južnim Tirolom in Rimom ter obem z Avstrijo.

Kako je mogel notranji minister tako ostro napasti svobodno izvoljene parlamentarne, deželne in pokrajinske predstavnike manjšine v prisotnosti samega državnega poglavarja, je naravnost nedoumljivo. To je bilo netaktno in vse prej kot usluga predsedniku Gronchiju, ki je do danes užival tak ugled in toliko spoštovanje tudi med manjšinami kot doslej malokateri Italijan.

Dopisi s Tržaškega

OPČINE

Številne resne prometne nesreče, ki se zadnje čase dogajajo na važnem križišču med avtocesto in glavno cesto z Opčin v Trst, nam čedalje bolj dokazujejo, da je to križišče silno nevarno in da ga morajo pristojna oblastva čimprej popolnoma preurediti. Zadnja nesreča se je dogodila v ponedeljek. Dva Švicarja, ki sta prihajala iz Jugoslavije, sta z avtomobilom treščila v tovornik, ki je tedaj zavijal na avtocesto. Ponesrečenca so odpeljali v bolnico, kjer se bosta zdravila dva tedna, medtem ko je njun avto strahovito poškodovan.

Značilno je, da se na tem mestu ponesrečijo predvsem inozemci. Ni dolgo tega, ko sta tu zgubila življenje mlada zakonca iz Švice, pred dvema tečnoma pa sta se resno poškodovala dva Avstrijca. To se dogaja najbrž zato, ker ti vozači ne poznajo ceste in ker je skoraj nemogoče slutiti, da je v tem kraju kako važno križišče.

Uprava državnih cest (ANAS) mora čimprej zgraditi nadvoz, če hoče preprečiti nadaljnje nesreče. Saj drugače ne bomo mogli sploh govoriti o neki avtocesti, temveč le o silno nevarnem klancu, ki naj se mu avtomobilisti, če le morejo, izognejo.

DEVIN

Preteklo nedeljo je številna množica domačinov in prebivalcev bližnjih vasi spremljala k večnemu počitku 81-letno gospo Marijo Pecikar. Pokojnica je bila kljub kruti in neozdravljivi boleznini vedno vesela in pogumna ter je ni do tik pred smrtjo zapustila znana kraška šaljivost. Z gospo Pecikarjevo je naša vas zgubila marljivo ter nesebično ženo in dobro mater.

Naj ji bo lahka domača zemlja!

Soprogu, g. Andreju, in ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

NABREŽINA

Pretekli teden je na posledicah krute bolezni izdihnila svojo mlado dušo komaj 19-letna Agica Pernarčič. Pogreba se je udeležilo obilo domačinov, ki so s tem dokazali, kako so mlado dekle vsi radi imeli.

Naj ji Bog podeli večni mir! Hudo prizadetim staršem in sorodnikom pa naj Vsemogočni pomaga, pogumno prenesti težko bol.

Te dni so se začela vpisovanja otrok v ljudsko šolo. Upamo, da bodo vsi naši starši izpolnili svojo narodno dolžnost ter svoje otroke vpisali v slovensko šolo.

ŠEMPOLAJ

Kako je bil videmski sporazum potreben in koristen, nam priča izredno živahni promet, ki se zlasti ob nedeljah in praznikih razvija tudi po obmejnem prehodu v Šempolaju. Ker je bila preteklo nedeljo v bližnjem Komnu birma, je v lepo kraško središče prišlo tudi izredno število Tržačanov. Že v prvih dopoldanskih urah je bil na bloku tak naval, da si moral čakati tudi po eno uro, preden so cariniki izvršili pregled.

Ker se Tržačani in tudi mnogi prebivalci s podeželja peljejo v Jugoslavijo na motornih vozilih, bi bilo nujno potrebno, da bi pokrajinska uprava čimprej asfaltirala važno cesto, ki s Proseka vodi do šempolajskega

bloka. Če se ne motimo, je za to delo bil že nakazan denar in bi zato ne smelo biti nobene resne ovire, da bi se asfaltiranje ceste izvedlo. Dolžnost zgoniške in nabrežinske občine je, da seznanita pokrajinsko upravo s tem važnim vprašanjem.

MEDJA VAS

Odkar je našo glavno cesto prevzela pokrajinska uprava, se zdi, da nihče več ne skrbi zanjo. Pot je danes v zares obupnem stanju in jo je treba čimprej popraviti. Naprošamo občino, naj poskrbi, da se to nujno delo v kratkem izvede.

Naši kmetovalci so te dni nekam žalostni, ker je vreme silno neugodno. Potrebovali bi nekaj dežja, ker suša onemogoča rast in zorenje vseh jesenskih pridelkov. Največ škode bomo seveda imeli pri grozdju, saj nas je pred tedni obiskala toča, sedaj pa nesusmiljeno razsaja burja. Zaradi neugodnega vremena se bo trgateg zavlekla pozno v oktober in se bojimo, da bomo letos imeli mnogo manj vina kakor lani.

NEODPUSTLJIVA PREDRZNOST

Iz laških časopisov smo zvedeli, da so pretekli ponedeljek v nabrežinskem »Rimskem kamnolomu« (Cava Romana) slovesno pognali v obrat novo veliko mehanično žago, s katero bodo sedaj lahko podvojili proizvodnjo. Nove naprave naj bi bile med najmodernejšimi v Italiji in naj bi zato znatno zvečale celotno proizvodnjo kamna v Nabrežini. Otvoritvi sta prisostvovala, kakor bomo, tudi ravnatelj Urada za delo dr. Palomba in vodja tržaškega občinskega tehničnega urada ing. Badalotti.

Lastnik podjetja gospod Sonzogno je po polnoma pozabil, da izkorišča prirodno bogastvo, ki je last nabrežinske občine, saj si drugače ne moremo razlagati, kako da ni na to slovesnost bil povabljen noben predstavnik domače občine. Prepričani smo, da naši izvoljeni občinski predstavniki ne bolehalo na častihlepnosti in da jim zato ni mar, če jih kak Sonzogno ne kliče na to ali ono slovesnost. Značilno pa je vendar, da so v Nabrežino bili vabljeni ljudje, ki tu *ničesar* ne predstavljajo, medtem ko so domača oblastva *nalašč* in *javno* prezrli.

Sicer pa menimo, da bo občina morda že v kratkem imela priliko, oddolžiti se tej novi Sonzognovi predrznosti.

A. B.

ZA KRUHOM V SMRT

Pri Bardonecchiji na italijansko-francoski meji so pretekli teden našli lepo oblečene 36-letnega moža in pri njem 180 lir ter izkaznico na ime Lucijan Mokole iz Nabrežine, avtist v Trstu. Sprva so sumili, da gre za tihotapstvo, potem so pa ugotovili, da je Mokole dobil službo v francoskem mestu Lionu. Ker zaradi prepočasnega uradovanja ni hitro dobil potnega lista, se je bal, da zgubi službo, ter se je peš odpravil čez zasnježene gore. Na poti za kruhom je nesrečnega slovenskega mladeniča čakala v zasedi smrt v snegu.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo Industrijskega tečaja na Opčinah sporoča, da je vpisovanje vsak dan od 10. do 12. ure. Zaključilo se bo 25. septembra.

Pojasnila dobite na tajništvo šole.

VAŽNI RAZSODBI

Dne 11. julija je tržaško sodišče razglasilo dve izredno zanimivi razsodbi. Ti sicer zaenkrat zadevata le tožitelja, toda sta kljub temu silno važni, ker so se ta dan tukajšnja sodna oblastva prvič izrekla o enem najkočljivejših vprašanj naše povojne zgodovine, in sicer o usodi naših optantov.

Kakor je dobro znano, so vse občine Tržaškega ozemlja v začetku tega leta prejele od prefektуре več sporočil, s katerimi jih ta obveščala, da je notranje ministrstvo premnogim Slovincem »klemilo izpodbijati opejco za ohranitev italijanskega državljanstva«. Obenem je prefektura ukazala občinam, da morajo te optante »smatrati za jugoslovanske državljanec«. Na podlagi tega sporočila so občine začele jemati optantom osebne izkaznice, delavske knjižice, obrtnice itd., tako da so mnogi naši rojaki postali čez noč brezpravna raja, izročena na milost in nemilost policijskih oblastnikov.

Proti temu čudnemu ter krivičnemu ukrepu upravnih oblastev sta med drugimi nastopila neki slovenski profesor in gospod V. T. iz Trsta ter po odvetnikih dr. Tončiču in dr. Škerku vložila na tržaškem sodišču tožbo proti notranjemu ministru in tržaškemu županu.

Po razpravi dne 11. julija je sodišče razglasilo razsodbo, iz katere izhaja, da sta oba tožitelja *polnopravna italijanska državljana* vse dotlej, dokler ne bo popolnoma izčrpan postopek v zvezi z opejco. V razsodbi je tudi rečeno, da ta postopek urejujejo člen 19 mirovne pogodbe, jugoslovansko-italijanski sporazum z dne 23. 12. 1950 ter zakon z dne 1. 9. 1956. Iz tega sledi, da se o vsaki opejci najprej izrečejo Jugoslavnici. Če jo ugodno rešijo, smejo Italijani opejco sicer izpodbijati, toda v tem primeru morajo vso zadevo ponovno preučiti jugoslovanska oblastva. Če ta vztrajajo pri prvotnem sklepu, ga Italijani lahko ponovno ovržejo, toda morajo svoj ukrep *utemeljiti* ter ga sporočiti prizadeti osebi in državnemu pravdniku pri pristojnem sodišču. Proti temu ima optant pravico, vložiti tožbo na sodišče, ki mora zadevo dokončno rešiti.

Dogodilo se pa je, da je notranje ministrstvo dejansko že odvzelo mnogim optantom državljanstvo, ne da bi bil izčrpan ves postopek, ki smo ga zgoraj nakazali. In vendar je obče znano, da se Jugoslavnici sploh niso doslej izrekli o nobeni opejci, ki jo Italijani izpodbijajo.

Sodišče je izjavilo, da je bil ukrep notranjega ministrstva nezakonit, kar velja tudi za ukrep tržaške občine. Zato bo morala sedaj občina vrniti prizadetim osebam prejšnje listine in jim bo tako vrnila vse pravice, ki jih uživajo laški državljanici.

Notranje ministrstvo je bilo obsojeno tudi na plačilo vseh sodnih stroškov.

Razsodbi sta velike važnosti, ker so vprašanje optantov spravili na pot zakonitosti in ga tako iztrgali iz rok upravnih oblastnikov, ki so na žalost še vedno pod vplivom nacionalističnih skrajnežev.

SOLSKO OBVESTILO

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da se je vpisovanje v osnovne šole začelo 17. septembra in bo trajalo do 24. septembra.

V prvi razred se vpišejo otroci, rojeni v letu 1950. Dne 29. t. m. bo šolska sv. maša, 1. oktobra pa redni pouk. Vsa potrebna pojasnila dobe starši pri ravnateljstvu šole.

Dopisi iz Goriške

DVORANA V BIVŠEM TRGOVSKEM DOMU

Legi nazionalne sporoča, da je znana dvorana bivšega slovenskega Trgovskega doma na Korzu popolnoma prenovljena in da bo po izvršenem policijskem pregledu na razpolago za razne kulturne prireditve. To bo odslej »malo gledališče« v Gorici, kakor ga imajo druga italijanska mesta. V prenovljeni dvorani je 220 sedežev v parterju in 80 na galeriji, vsega torej 300. Koliko bodočih obiskovalcev se zaveda, da se sedanja dvorana Petrarca nahaja v domu zaničevanih Slovencev, ki so si ga drugi s fašistovskim nasiljem prilastili!

Prav tako gotovo ne bo mislila na gospoda Klanjšček in njegovo užatoščeno družino, ki so jo policijska oblastva nasilno izgnale z rodne zemlje, samo zaradi tega, ker je g. Klanjšček kot glavni dedič svojega pokojnega očeta prevzel tožbo, v kateri je zahteval, naj se bivši Trgovski dom ponovno izroči Slovincem, odnosno likvidacijskemu odboru bivše Trgovsko — obrtno zadruga.

Kljub temu jim bo teknila kultura, ki jo bodo uživali v stavbi, ki je še danes moralno, last brezpravne slovenske narodne manjšine!

ŠTEVERJAN

V predpreteklem tednu je večja skupina naših kmetovalcev priredila avtobusni izlet v Verono in Vicenzo. Program za zanimivi in poučni izlet, ki so se ga udeležili tudi nekateri kmetovalci iz Gorice in z Oslavja, je izdelalo deželno kmetijsko nadzorništvo v Gorici.

Ogledali smo si najprej tovarno kmetijskih strojev »Laverda«.

Gospodar nam je z veliko prijaznostjo razkazoval svoje izdelke in razlagal delovanje strojev. V spremstvu kmetijskih strokovnjakov iz Vicenze smo si nato ogledali tepe naprave za kokošjereje.

V Soave pri Veroni smo pa občudovali veliko klet tvrde Ruffo ter tudi združeno klet v kraju Cologno. Od tu smo odšli v Bardolino ob Gardskem jezeru, naslednji dan pa obiskali 42 ha veliko posestvo Cavalon, ki je vzorno urejeno. Čeprav je zemlja bolj slaba in peščena, je pridelek po zaslugi strokovnjakov zelo zadovoljiv. Na povratku smo si ogledali tudi kmečko razstavo v Vicenzi, kjer smo videli razne traktorje in druge kmetijske stroje. Na tem izletu smo se marsičesa naučili, kar nam prav pride tudi pri obdelovanju naših posestev.

V nedeljo je imel naš občinski svet zopet sejo, na kateri so občinski očetje razpravljali med drugim tudi o vodovodu. Vprašanje je pa žal še vedno na mrtvi točki, ker se goriško županstvo baje upira podaljšanju vodovoda z Oslavja do Števerjana z izgovorom, da bo zaradi tega zmanjkalo vode Gorici. To so seveda le prazni izgovori. Bolj verjetno je, da hočejo našo domačo občinsko upravo utruditi, da bi bila zaradi težkoč, s katerimi se mora boriti vsaka revnejša občina, prisiljena odpovedati se svoji samostojnosti. Saj se v zadnjem času šušlja, da se eden ali drugi občinski svetovalec že vdaja težji misli ter zagovarja priključitev Števerjana h Gorici, češ da bi bila takale re-

šitev za Števerjance najboljša. Mi pa smo prepričani, da je prva in glavna dolžnost vsakega občinskega svetovalca le ta, da se odločno bori za občinsko samostojnost.

Ljudstvo bo vsakega, kdor bi tej dolžnosti postal nezvest, z zaničevanjem zavrnila.

IZ PODGORE

Tajništvo INCA sporoča, da je bil pretekli teden povabljen na kvesturo ravnatelj bolniške blagajne g. Viola Luciano. Njegovo povabilo je v zvezi s prijavo, ki jo je zoper njega bolniška blagajna naslovila na državno pravdnništvo, o čemer smo poročali zadnjic.

Zastopnik INCA, ki skrbi za 22 po strupenih plinih obolelih delavcev, je na kvesturi poudaril, da je najresnejše prizadet delavec Peršolja Danijel, ki bo moral ostati v bolnici celih 30 dni. Ostalim so zdravniki predpisali 15 dni zdravljenja.

Vidensko nadzorstvo za delo javlja, da so njegovi izvedenci izvršili natančen pregled v rayon-oddelku tovarne, in da so dali podjetju navodila, kako naj se preprečijo nadaljnje nesreče. Ta urad pa bo obenem nadaljeval s pregledi, za kar so pa potrebne nove priprave.

Tudi goriški Urad za delo je sindikatom zajamčil, da se bodo v naši predilnici izvajali tehnični predpisi, ki naj zavarujejo zdravje zaposlenih delavcev.

Delavce v naši tovarni bo prav gotovo zadovoljila vest, da je bil v preteklem tednu podpisan sporazum med predstavniki Zveze industrijev, Delavske zbornice in CISL ter lastnikom predilnice g. Tomiello. Podjetje je zavrnilo predlog delavskih zastopnikov, naj se delavci, ki jim strupeni plini škodujejo, premestijo v druge oddelke ter naj se delavcem, ki bi jih zaradi zastrupitve proglasili za invalide, izplača posebna nagrada.

Čudno je, da je vodstvo predilnice zavrnilo ta predlog, saj je znano, da CRDA, SAFOG in druga podjetja izplačujejo delavcem, ki morajo zaradi obolelosti pretrgati delovno razmerje, in tistim ki so izpolnili 25 službenih let, posebno nagrado ali pa podelijo zlato odlikovanje.

Delovni čas znaša odslej šest dni v tednu, počitek pa 48 ur, od katerih jih 24 ni obveznih.

Predilnica bo še v tem mesecu poravnala doklado za počitnice in prav tako izplačala enkratno nagrado. Ta znaša 12 tisoč lir za delavce, zaposlene od dneva, ko je bil podpisan sporazum, nadaljnjih 4000 lir pa bodo dobili tisti ki bodo zaposleni od 31. decembra t. l. dalje.

SOVODNJE

V avgustu je občinski svet v Gradški razpravljal, kakor smo svoj čas poročali, o pokrajinskih samoupravi. V torek je posvetil temu vprašanju svojo pozornost tudi sovdenski občinski svet in je po daljši razpravi odobril sklep gradiškega občinskega sveta, da naj se čimprej ustanovi za Furlanijo — Julijsko krajino pokrajinska samouprava s posebnim statutom, kakor jo predvideva 116. člen ustave. Prav bi bilo, da se v tem smislu izjavijo tudi občinski sveti v Gorici, Trstu in Vidmu.

Naš občinski svet je na omenjeni seji med

drugim enoglasno odobril tudi lestvico za živinski davek za leto 1957. Ta davek se odmerja po vrednosti živine in znaša en odstotek njene cene. Le za luksuzne konje in nekatere druge živali znaša davek dva odstotka vrednosti. Občinski svet je končno odobril načrt za razširitev ljudske šole v Rupi, da bi lahko v njej namestili tudi otroški vrtec. Stroški bodo znašali okoli pet in pol milijonov lir; občina bo morala v ta namen najeti poldrugi milijon posojila. Ako bo načrt odobrilo tudi nadzorstveno oblastvo, bo obnovna šola v Rupi v kratkem izvedena.

Prefektura je v preteklem tednu odobrila dogovor soyodenjske občine s Telve o namestitvi avtomatskega telefona.

Na praznik Marijinega rojstva sta si obljubila v domači cerkvi večno zvestobo Jožef Petejan in Stanislava Baštjančič. Vsi vaščani jima želimo obilo sreče in božjega blagoslova na njuni nadaljnji življenjski poti. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

GRADBENA DEJAVNOST NA GORIŠKEM

Na Goriškem in zlasti še v Gorici ter Tržiču je že nekaj let gradbena dejavnost izredno živahna. V zadnjih dneh so pa razglasili, da bo INA-Gasa potrošila v bivši samostojni štandreški občini, kjer stoji že veliko begunsko naselje, še 750 milijonov lir za zgradnjo novih stanovanjskih hiš. Poleg tega bodo v treh letih s sredstvi iz znanega krožnega sklada sezidali 500 stanovanj v Gorici, Tržiču in drugod. Z novimi gradnjami bo vsekakor znatno omiljena stanovanjska kriza, četudi še daleč ne bo odpravljena. Da je stanovanjska kriza še zelo občutna, naj pričajo tele številke: za 18 novih stanovanj, ki so na razpolago v Stražicah, je bilo vložnih kar 354 prošenj. Da se gradi toliko hiš prav v Štandrežu, ima pa tudi politično ozadje. Tu gre obenem za raznarodovanje slovenskega predmestja.

IZ JAMELJ

Po koncu lanskega šolskega leta smo trdno upali, da nam bosta prefektura in šolsko skrbništvo omogočila zgradnjo ljudske šole v naši vasi vsaj do začetka letošnjega šolskega leta. Novo poslopje nam je bilo večkrat svečano obljubljeno in so nam zatrjevali, da je v ta namn že odobren znesek 15 milijonov. Vse naše upanje pa je žal splavalo po vodi in tako se bodo naši otroci morali zopet eno leto mučiti in več mesecev celo zmrzovati v prostorih, ki so za šolo popolnoma neprimerni. Naše razočaranje je doseglo višek. Hudo nas boli, da nas oblastva tako zelo zanemarjajo.

Pred nekaj tedni smo v listu poudarili potrebo, da naj bo blok na cesti, ki vodi v Brestovico, odprt tudi za lastnike prepustnic. Blok je za dvolastnike odprt tudi ob nedeljah. Številni prebivalci iz Jamelj in drugih krajev doberdobske občine, kiž Tržiča ter Ronk se pa morajo danes žal posluževati zelo oddaljenega prehoda pri Devetakih. Medtem ko bi kolesar rabil iz Jamelj do Brestovice dober četrt ure, mora po prehodu pri Devetakih voziti več kot dve uri. To je prevelika zguba časa.

Zato marsikateri naš vaščan raje ostane doma.

Ker bo v kratkem zborovala v Vidmu mešana italijansko-jugoslovanska komisija, našo prošamo županstvo, naj ji to željo in potrebo obmejnega ljudstva pravočasno sporoči.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Pred nekaj dnevi je bil v našem mestu sestanek novoizvoljenih županov in občinskih tajnikov iz nadiških dolin. Seje se je udeležil tudi senator Pelizzo. Razpravljali so o perečih gospodarskih vprašanjih nadiških občin. Zanimali so se predvsem za pogozdovanje in druga izboljševalna dela, za katera je vlada obljubila 2 milijardi lir podpore. Od te vsote je bilo doslej že odobreno izplačilo 56 milijonov. Začeli naj bi najprej s pogozdovanjem Matajurja in podbeneške občine. Razume se, da je ta znesek premajhen in bo treba iz sklada dveh milijard nakazati večjo vsoto, kajti pogozdovanje ima le tedaj pravi smisel, kadar se izvrši v večjem obsegu. Le na ta način bi mogli zaposliti tudi večjo domačo delovno silo. To pa je nujno tudi zaradi tega, da se nekoliko omili brezposelnost in vsaj deloma zajezi mnogoštevilno izseljevanje. Z deli je treba začeti takoj, ker je pred durmi zima, ko je revščina v beneških vaseh na vrhuncu.

Na sestanku so govorili tudi o potrebi po večernih izobraževalnih tečajih za kmetovalce. To bo pa zares koristilo le, ako bodo na njih poučevali v domačem jeziku, česar pa gospoda, ki vedri v naši prelepi deželici, ne more razumeti. To je vzrok, da ne moremo verjeti v resničen uspeh tečajev.

IZ VIDMA

Policijska oblastva so zaključila preiskavo o demonstraciji jugoslovanskih beguncev.

ki je bila v ponedeljek preteklega tedna. Doslej so zaprli 7 beguncev, ki naj bi bili resnični organizatorji izgrediv, 13 drugih so pa prijavi sodišču. V Rimu so sklenili, da bodo videmsko begunsko taborišče ukinili, ker je preblizu meje. Premestili ga bodo v Cremono.

ŠT. LENART

Dobili smo novega kaplana g. Marina Stefanuttija. Ljudje so pričakovali, da jim bodo poslali duhovnika, ki zna slovenski, a novi gospod je doma iz Alessa v Karniji in zato ne more nihče upati, da bi mogel deliti duševno tolažbo vernikom v jeziku, ki ga razumejo. Sicer pa je mož mlad, in bi se zato lahko še naučil našega jezika.

ŠEMPETER SLOVENOV

Pred kratkim so začeli graditi cesto od Cepletišča do Mašere pod Matajurjem. Doslej so kmetovalci v Mašeri morali prenašati vsa bremena na hrbtu, ker nso imeli nobene kolovozne poti. Vsakdo si lahko misli, kako težko je življenje tamkajšnjih ljudi.

Odkar so odprli obmejni prehod v Polavi, ima Cepletišče popolnoma drugačno lice. Ljudje, ki prihajajo z Livka, Raven in iz drugih bližnjih vasi na trg v Čedadu ali v druge kraje v nadiških dolinah, se ustavijo tudi v Cepletišču in Sovodnjah.

Znano je, da sta Matajur in Livek dve odlični smučarski točki. Lansko leto so tu bile smučarske tekme, ki so se jih udeležili mnogi ljubitelji tega zimskega športa z obeh strani meje. Zato je treba skrbeti v našem okolišu za dobre ceste. Lansko leto so na Matajurju zgradili lepo urejeno restavracijo s prenočišči. Pravijo, da se bo zgradila še ena udobna restavracija s prenočišči tudi v Mašeri.

TRI NOVE ŽUPNIJE

Z odlokom predsednika republike so povzdignili v Nadiški dolini tri kaplanije v župnije. Mesto župnika v Lesah pri Hlođiču je zasedel gospod Ivan Nimis, župnijo v Topolovem g. Marij Černet, ono v Sv. Štoblan-ku pri Dreki pa g. Marij Lavrenčič.

TRBIŽ

Trbiž spada prav gotovo med najbolj prometne kraje v državi. Avtomobilov je toliko, da morajo včasih v veliki vrsti čakati, kdaj bo cesta prosta. Največ inozemcev prihaja seveda iz Avstrije. Izredno veliko avtomobilov pa prihaja tudi z Goriškega in s Tržaškega in iz Furlanije. Avstrijce zvabi v Trbiž dobro vino.

Človek bi mislil, da so že vse ceste, ki vozijo v mesto ali iz njega asfaltirane. Pa ni tako. Pred kratkim so začeli asfaltirati cesto, ki vodi v Belo peč in bil je prav zares že skrajni čas, saj je prav ta pot najbolj prometna in je tudi najvažnejša, ker vozi k belopeškim jezerom in do jugoslovanske meje.

Tržaška bojna slava

Francozom so se klanjali, potem so se pa bahali, kako so jih junaško pregnali, čeprav so se bili potuhneli, ko je Lazarić z okoličani naskakoval tržaški grad.

Ker so v teh bataljonih služili skoraj izključno Slovenci, so jih v Trstu mrzili. Jeza je potem razdvojila brez vsake potrebe tudi mesto in okolico. V mestu so stražo zmerjali, ta pa je začela še bolj oblastno nastopati, posebno še, ko se je začela leta 1866 vojna v Lombardiji. Franc Jožef je vse svoje čete poslal na italijansko bojišče. Zato so javno varnost tržaškega mesta prevzeli zasovraženi »bacoli« ali okoliški ščurki. Kajpak so moške udarjali koraki njih obhodnic po tržaških ulicah. Marsikateri meščanski sinko jo je moral v svoji objestnosti urnih krač pobrisati domov, če se je kaj pregrešil proti varnostnim pravilom, ali če je celo izza ogla zmerjal »bacole«. Ker so sovražili stražo, je mrznja italijanskih meščanov padla ne samo na okoliški deželni bataljon, ampak splöh ne slovenske okoličane. Nasprotovanje je vedno bolj rastlo. Izbruhnulo pa je leta 1868 in je imelo za posledico razpust okoliškega bataljona.

Glede na razpust je več mnenj. Eno sem že povedal, ko smo si pravili o rojanskih zgodbah. Ob svečanem prazniku rojanske »Čitalnice« je straža morala skrbeti za varnost, ker so pobalini pri Chiozzi napadali vračajoče se okoličane. Padle so tudi žrtve. Toda ti nemiri so bili po pisanju nekaterih tržaških zgodovinarjev tudi v zvezi z ostro

borbo med italijansko klerikalno in antiklerikalno stranko (s takim imenom so jih takrat ločevali). Spor je bil tako hud, da so demonstranti šli pred frančiškanski samostan na Montuzzi in tam razgrajali. Če bi ne prišla okoliška straža, bi pobalini vdrli kar v samostan. Ob takih priložnostih je seveda kriv tisti, ki dela red, in to pot so to bili nadležni slovenski »bacoli«.

Množica razgrajavec je z Montuzze šla nato na Lesni trg (danes Goldoni) in proti obočkom Chiozze ter na ulico Torrente (Acquedotto). Tu je spet straža nastopila, ker so jo obmetavali s kamenjem in napadali mimoidoče. V spopadu sta bila smrtno zadeta študent Rudolf Parisi in delavec Šušar, ranjenih je pa bilo več oseb.

Posledica spopada in jeze na »ščurke« je bil protest tržaškega županstva na dunajsko vlado, naj se okoliški bataljon razpusti.

Tržaška liberalna stranka pa je še posebej pritiskala na cesarskega namestnika generala Möringa. Ta je v svojem poročilu za Dunaj dostavil, da bi bilo treba tudi na Primorskem vpeljati novo postavo iz leta 1861, ki je določala splošni vojaški nabor. Dotlej je veljala ta odredba za Tržaško samo na pol, ker je obstajal poleg redne vojske tudi okoliški bataljon. Tako je prišlo, da so okoliški duhovniki leta 1869 po deseti maši na veliki šmaren brali raz prižníc tale proglas: »Z najvišjim ukazom od 10. avgusta t. l. blagovolilo je najmilostljiveje ukazati Njego-

cesarsko kraljevo apostolsko Veličanstvo razpuščenje dosedanega tržaško — okoličanskega vojaškega bataljona in ukazati dotičnim oblastnijam, da to razpuščenje izvrše.« Bataljonov vojaški prapor so po več kot pol stoletju odnesli na Dunaj in ga shranili v c. kr. arsenalu, kjer so počivali tudi prapori drugih razpuščenih polkov.

Tako je preminil košček tržaške bojne slave, pravzaprav vojačevanja naših okoličanov. Vendar pa se je vojaški ponos vžigal zlasti okrog leta 1848 tudi v mestu samem, a v precej drugačni podobi.

NARODNA GARDA

Okoliški bataljon je pokazal, da nekaj zmore, in je tako rešil vojaško čast tržaškega ozemlja. Vse drugače pa so se izkazale narodne straže ali garde, ki jih je postavilo na noge burno leto 1848.

Ko je na Dunaju izbruhnula marčna revolucija, so meščani in dijaki poleg drugih svoboščin zahtevali pravico, da smejo nositi orožje! Vlada je 13. marca pristala na to zahtevo.

Z velikim navdušenjem in skoro z otroškim veseljem si je tedaj začela mladina pripenjati na prsi bele kokarde, ki so bile znak narodne garde. Ni dolgo trajalo, pa so tudi drugi dobili kje kakšno staro pokalico in se šli vojake.

Po dunajskem zgledu so začeli ustanavljati narodne garde tudi po drugih krajih države. Oborožene so bile s starimi puškami na kresilo ter z dolgimi bajoneti. Uniforma je bila pa v vsakem kraju drugačna, ponekod so nosili samo staro vojaško čepico.

R. B.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Časnikarska etika

Casnikarji imajo, ali bi vsaj morali imeti svojo »zakonik časti«, katerega glavna zapoved je »Spoštuj resnico! To bi včasih lahko izrazili tudi z besedami »Ne obrekuje«. Mnogokrat se pa te zapovedi ne držijo, ker jim je važnejše, da očrtajo kakega človeka ali celo kak narod.

Na omenjeno zapoved časnikarske morale se pa zelo malo ozirajo razni italijanski novinarji v našem mestu, zlasti kadar pišejo o Slovencih ali o vsem, kar se dogaja v Jugoslaviji. Tu niti ne mislimo prav na neposredne napade na nas Slovene, ki smo jih že vajeni in ki so v zadnjem času k sreči nekoliko prenehali, ali pa so napisani vsaj v nekoliko bolj olikani obliki. Mislimo bolj na vesti, ki so sestavljene navidezno stvarno, a vsebujejo vendarle strupeno ost proti Slovincem, ali če gre za dogajanje v Jugoslaviji, bolj proti slovenskemu in drugim jugoslovanskim narodom kot proti komunistični vladavini.

Tako n. pr. italijanski časnikarji z veseljem poročajo o vsakem zločinskem dejanju, katero zagreši ta ali oni prebivalec iz Sežane ali iz drugih obmejnih krajev, ki je prišel z obmejno izkaznico v Trst. Nikoli ne pozabijo ti časnikarji dobiti novic nekaj, kar zveni, kot bi hoteli reči: »Vidite, česa so zmogni ti Slovenci!« Tako ost dobi novica največkrat že v naslovu. Vsekakor nikoli ne pozabijo po udariti narodnosti oziroma državljanstva tega slovenskega ali jugoslovanskega malopridneža. V takih primerih spremeni, če je treba, v Jugoslovane ali Slovence celo Istrane italijanske narodnosti.

S koliko nasladi so n. pr. te dni poročali o ropanju mrličev na pokopališču v Opatiji. Take gnu sobe so seveda vredne najostrejših obsojbe, toda dogajale so se in se še dogajajo ne le v Opatiji, temveč pri vseh narodih. Prosluli so n. pr. roparji grobov v Egiptu, ki so v teku stoletij oplenili velike večino kraljevskih grobov. Pred kratkim smo bral grozotno zgodbo o roparjih grobov na Danskem. Taki primeri se dogajajo povsod po svetu, in sicer ne glede na stopnjo omike, ki so jo posamezni narodi dosegli.

Dogode se pač stvari, ki so s stališča morale in logike skoro nerazumljive, tako n. pr. v Bariju, kje je mlad fant umoril z nožem očeta, mater in brata in nato še 10 dni popival z ženskami tik zraven so be, v kateri so trohnela trupla. In kaj je s proslulo Rino Fort, ki je ubila štiri majhne otroke in ženo svojega ljubčka, ali kako naj sodimo o onem delavcu na Koroškem, ki je letos na velikonočni ponedeljek ubil s sekiro ženo svojega brata in nato z vrvo zadavil vse njune otroke od devetletnega fanta do dojenčka v zibelki ter jih nato zakopal med krompir v kleti? In kaj je z ropom in umorom malega Petra Weinbergerja in male Cynthie v Ameriki? To so zločini, za katere nihče ne dolži naroda, v katerem so se dogodili. Kriva je bila le moralna pokvarjenost ali blaznost posameznih ljudi, ki so jih izvršili, ali njihov strastni pohlep po denarju.

Krivično bi bilo, če bi bili n. pr. listi v Sloveniji pisali o zločinu Rine Fort ali o morilcu iz Barija tako, kot da se je to pač moglo zgoditi samo v Italiji. In res ni noben list v Jugoslaviji o tem tako poročal. Noben slovenski in jugoslovanski list tudi ni zapisal, da je bil ugrabitelj in morilec malega Amerikanca Petra Weinbergerja po narodnosti — Italijan! Narodnost morilcev ni imela nobene zveze z njihovim zločinom. Pač pa so nekateri italijanski listi zlasti tukajšnji »Il Piccolo« poročali o grobobji, ki se je dogodila v Opatiji, z nekako nasladi, kot da gre za sramoto naroda, v katerem se je to dogodilo. Jugoslovanci so pač barbari. Po tej logiki bi lahko tudi rekli, da so Jugoslovanci sicer plenilci grobov, Italijani pa morilci živih očetov, mater in bratov ter roparji otrok. Kam pridemo s takim umovanjem?

Casnikarji bi morali o takih stvareh poročati tako, kakor zahteva novinarska čast, predvsem pa s spoštovanjem resnice, to se pravi brez posploševanja in brez žaljenja drugih narodov! V nekaterih evropskih državah so se pred nekaj leti časnikarji dogovorili, da v novicah črne kronike ne bodo več poudarjali narodnosti in državljanstva zločincev. V kolikor bi to lahko vzbujalo mržnjo do tujega naroda, bodo to opustili. V neko bančno blagajno na Holandskem namreč ni vlomil kak Belgijec zato,

ker je Belgijec, ampak ker je nagnjen k zločinskim dejanjem. Zato holandski listi o tem ne pišejo pod debelimi naslovi »Bančni vlomlec iz Belgije«, ampak enostavno: »Bančni vlom«.

Tukašnji »Il Piccolo« pa si ne more kaj, da bi z debelim naslovom ne vrgel pri vsaki grobobji, ki se pripeti v Sloveniji ali Jugoslaviji, nekoliko blata tudi na ves narod in na vse prebivalstvo sosednje države.

Ze iz tega se vidi, kolika je nemoralnost tega tržaškega nacionalističnega lista!

STATISTIČNI ZVEZKI ZA SLOVENIJO

Zavod LR Slovenije za statistiko izdaja že peto leto mesečne statistične pregledne o gospodarski dejavnosti, pa tudi o drugih panogah udejstvovanja in življenja v Sloveniji. Zvezki imajo naslov »Mesečni statistični pregled LR Slovenije« in izhajajo zelo redno v Ljubljani. Vsi tisti, ki se zanimajo za gospodarsko življenje in za razvoj v Sloveniji, najdejo v teh zvezkih obilo zanimivih podatkov. Vsak zvezek šteje okrog 42 strani in je opremljen tudi z raznimi grafikoni. Vse gradivo je podano strnjeno in pregledno.

Posebno dobro bodo služili ti zvezki vsem, ki se bavijo z gospodarskimi in socialnimi nauki. Tudi kulturni delavci lahko dobe v njih marsikak zanimiv podatek o delovanju kulturnih ustanov in o kulturnem udejstvovanju v Sloveniji, kolikor se seveda da izraziti v številkah in zajeti v statistike.

V Ljubljani so odprli v nedeljo, 16. septembra razstavo sodobnega poljskega stavbarstva, kot prihaja do izraza zlasti pri obnovi Varšave.

Roman »Doberdoba« Prežihovega Voranca je bil preveden v bolgarščino. Izdala ga je založba Očetovskega fronta v Sofiji. To je prvi slovenski roman, ki je bil preveden v bolgarščino. Izšel pa bo tudi prevod »Izbranih novel« Ivana Cankarja. Slovenci smo mnogo več prevajali iz bolgarščine.

Skupina katoliških slovenskih kulturnih delavcev v Trstu baje pripravlja lastno revijo, ki naj bi začela izhajati v januarjem prihodnjega leta. Pri nje naj bi sodelovala zlasti mladina, ki je izšla iz »Literarnih vaj«, in begunski pisatelji. Tako bo imel Trst spet slovensko revijo.

V Srbiji so razdelili 50 milijonov dinarjev knjižnim založbam.

Zastoj slovenske kulturne dejavnosti v Trstu?

Za naslov smo postavili vprašanje, lahko pa bi bili postavili tudi klicaj in to čisto po pravici. Ze nekaj mesecev se namreč zdi, da je slovensko kulturno življenje v našem mestu in na vsej Tržaškem v popolnem zastoju. Dokler je trajala sezona Slovenskega narodnega gledališča, to še ni bilo tako opazno. Odkar pa si je tudi gledališče vzelo počitnice, je zavladalo popolno mrtvilo.

To si je možno le do neke mere razlagati s poletnimi počitnicami. V vročih dneh je kulturno delovanje v mestu vedno zastalo, četudi ni kot leto popolnoma zamrlo. Vendar so po vaseh v okolici ravno v poletnih mesecih precej igrali in prirejali koncerte. V toplem letnem času so namreč ljudje še bolj pripravljani, da se podajo tudi daleč v kako drugo vas, da si ogledajo lepo igro ali slišijo kepe pesmi, in sicer raje kot pa pozimi, ko piha burja. Letošnje poletje pa ni bilo — razen dveh, treh jubilejnih praznov ustanovitve prosvetnih društev — nikakih omembe vrednih kulturnih dogodkov v bližnji in širši tržaški okolici. In še pri teh praznovah je prišlo skoro vedno do nelepega medsebojnega izrivanja in sabotiranja, kakor da bi imele bogov kak političen pomen. Celotistihi nekaj ljudi, ki so v prosvetnem pogledu dejavni, si ne morejo kaj, da bi se ne prepirali in med seboj sovražili! Vedno seve pod krinko »načelnih« političnih nastroj. V

KULTURNE VESTI

Mlada francoska pisateljica Françoise Sagan, ki je zaslovela z romanom »Dober dan, žalost!«, piše zdaj igro, v kateri hoče prikazati žensko »dolgočasje«. Poleg tega piše tudi besedilo za popevke. Ze s svojim prvim romanom si je prislužila bogastvo, a kritiki še vedno niso ugotovili, v čem naj bi bila — razen v spretni reklami — pravzaprav vrednost njenega romana.

Na beneškem glasbenem festivalu so te dni izvajali novo delo morda največjega sodobnega skladatelja Igorja Stravinskega. Skladba ima naslov »Cerkvena pesem na čast svetega Marka« in je posvečena Benetkam. Nekateri je navdušili, druge pa razočarala, ker se jim zdi premalo »moderna«, to je kakofonijska.

Greta Garbo dobi vselej histerične popadke, kadar zagleda časnikarje z beležnicami in svinčniki v rokah. Histerični pa so tudi tisti, ki ji še vedno ne dajo miru in ki se okrutno naslajajo ob vprašanjih, kako se počuti pri petdesetih letih ženska, ki je bila pri petindvajsetih najbolj oboževana lepota sveta.

14. oktobra se bodo začele na Siciliji slavnosti za počastitev 20-letni e smrti slavnega pisatelja in dramatika Luigija Pirandella, ki je bil doma iz Agrigenta.

V Bonnu so zborovali te dni vseučiliški profesorji in filozofi katoliškega svetovnega nazora iz vse zahodne Evrope. Razpravljali so o duhovni združitvi Evrope, ki bi morala biti podlaga poznejši politični združitvi. Glavno besedo so imeli Nemci in Italijani.

Umrl je znani nemški pisatelj Hans Carossa. Spadal je k tistim nemškim pisateljem, ki sicer niso bili nacisti, a so se raje uklonili Hitlerjevi vladavini, kakor da bi sprejeli nase težave begustva, kot sta to storila Thomas Mann, Remarque in toliko drugih.

Izšla je nova, skupna 7. in 8. številka tržaške italijanske revije »Umana«, ki jo izdaja znana kulturna in politična delavka gospa Aurelia Gruber Benco. To je zdaj edina čisto kulturno-književna revija, ki izhaja v Trstu.

23. septembra bo v Mariboru zaključena razstava Avgusta Černigoja. V Mariboru je razstavil nad 180 del: olj, akvarelov, risb, linorezov, gravur in jedkanic. V letošnji sezoni bi radi videli njegovo razstavo tudi v Trstu.

Skupina slikarjev iz Jugoslavije bo razstavljala v Indiji na III. mednarodni razstavi sodobne umetnosti, ki bo januarja v Novem Delhiju. Med razstavljalci bosta tudi slovenska slikarja Jože Ciuha in France Slana.

resnici pa gre najbrže le za malenkostno osebno častihlepje.

Taki vaški prepiri so nadvse smešni in dokazujejo samo, kako so ljudje topi za resnične prosvetne in kulturne probleme. Kultura jim je brzko sploh deveta briga in njim gre samo za osebno uveljavljanje. Posledice pa so hude, ker zaradi tega hira in zamira vse kulturno življenje po vaseh.

Se večje graje so pa morda vredni kulturni delavci v mestu samem, ker so dopustili, da smo ostali tržaški Slovenci za dolge mesece brez vsakega kulturnega dogodka, ki bi nas bil malo razgibal. Ali bi n. pr. ne bilo mogoče pripraviti za vse leto majhne operete, morda z dijaki, da bi nam jih predvajali v poletnih mesecih? Z opereto bi lahko gostovali tudi v okolici in še kje drugje. Britten je zložil tako opero prav za mladino. Kaj dela o nešči glasbeniki in profesorji petja? Tako malo opero ali opereto bi lahko naštudirali z mladino tudi v šoli, ki bi tako zamisel gotovo z veseljem sprejela.

Cisto je zamrla tudi slovenska založniška dejavnost v našem mestu. Ze davno nimamo več nobene založbe in nobene revije. Prejšnja leta so se našli vsaj kak podjetni posamezniki, ki so v samozaložbi kaj izdali. Zdaj pa je še to odpadlo.

Zelimo si, da bi vsaj nova sezona, ki se bliža, malo razgibala naše kulturno življenje.

GOSPODARSTVO

GROZDJE SE ZORI: NE TRGAJTE PREZGODAJI!

Na splošno se je trta letos zakasnila za celo luno, to je za skoraj cel mesec. Grozdje je letos manj dozorelo kot druga leta v tem času. Trgati pa smemo šele takrat, ko je grozdje popolnoma zrelo. V prvi polovici septembra je grozdje mnogo pridobilo. Upajmo, da se bo to nadaljevalo tudi v drugi polovici. Na noben način pa bi ne smeli trgati pred oktobrom. V okolici Dunaja se trgatve začne komaj v drugi polovici oktobra in se nato nadaljuje tudi še v novembru.

Zavedajmo se, da trgovina zahteva danes predvsem močna vina. Letos se je to prav dobro videlo: medtem ko so po trgatvi povsod iskali in tudi dobro plačali vina z nad 12% alkohola, niso trgovci kazali nobenega zanimanja za šibkejša vina. Ko močnejših vin ni bilo več na razpolago, so gostilničarji iskali vina z 11% alkohola, toda za šibkejša niso povpraševali niti pozneje. Zgodilo se je, da je do septembra ostalo neprodanih mnogo vin z manj kot 10,5% alkohola.

Trgovina zahteva torej tudi pri nas vina, ki vsebujejo nad 11% alkohola. Koliko sladkorja mora vsebovati mošt, da bo dal vino z 11, 12 ali 13% alkohola?

Račun je zelo enostaven: 10 delov sladkorja da 6 delov alkohola. Vino s 6% alkohola homo torej dobili če bo mošt vseboval 10% sladkorja. Če vsebuje mošt 15%, homo dobili vino z 9% alkohola. Za vino z 10% alkohola, je potreben mošt s 16,6% sladkorja. Kadar vsebuje mošt 18% sladkorja, lahko računamo na vino z 10,8% alkohola. Iz mošta z 20% sladkorja dobimo vino z 12% alkohola.

Če hoče trgovec kupiti vino z vsaj 11% alkohola, mora vsebovati mošt vsaj 18,5% sladkorja, toliko torej kolikor ga vsebuje pri nas lahko vsaka sorta grozdja, le če je dovolj zrelo. Sorte, kot so: pinot, rizling, malvazija, sauvignon, tokaj, zelen in še nekatere druge, dosežejo 18,5% sladkorja mnogo prej kot kakšna glera, tržarka, pika itd, ki bi morale zginiti iz naših vinogradov. Odlična vina z 12 in več odstotki alkohola dajo samo žlahtne sorte trt. Naši vinogradniki te sorte prav gotovo dobro poznajo. Zato morajo samo le te saditi, slabše pa precepiti ali jih nadomestiti z boljšimi.

Letošnji pridelek lahko zboljšamo samo s tem, da pozno tržemo. Tu pa tam je dobro ugotoviti, koliko sladkorja vsebuje grozdje in, ali je že dosežen zaželeni odstotek.

KMETIJSKA RAZSTAVA V MOSKVI

Premnogi Moskvičani, pa tudi tujci, si kot nedeljsko izletno točko izberejo Kmetijsko razstavo, ki je v neposredni bližini mesta.

Razstava je stalna ustanova, ki naj kaže razvoj in napredek ruskega kmetijstva, torej ni nobena mednarodna razstava. Otvorili so jo l. 1954.

Urejena je na površini 207 ha, kjer je zgrajenih nad 300 različnih stavb. Asfaltirane poti med poslopji dosegajo dolžino do 35 km. V stavbah so bari, restavracije, trgovine, brivnice in mnogo drugih uslužnostnih

naprav; med zgradbami pa so široki trgi z vodnjaki, jezeri, vrtovi itd.

Obiskovalec dobi že v vhodnem paviljonu nekaj pojma o celotnem ruskem kmetijstvu. Tam izve, da je v Rusiji 89.000 velikih kolhozov na površini 580 milijonov ha, da je 5150 sovhozov ali državnih posestev in da je po deželi raztresenih 9000 strojno-traktorskih postaj.

Vsaka ruska zvezna republika ima poseben paviljon. Največjega ima seveda Velikoruska republika, v kateri je samo s pšenico posejanih 32 milijonov ha zemlje (vsa Italija nima niti 5 milijonov ha). Sledijo paviljoni Ukrajine, Bjelorusije, Georgije, Armenije itd.

Nato imamo paviljone za posamezne kmetijske panoge: tu lahko vidimo, kako skuša kmetijska veda zvečati in zboljšati pridelke, kako in katera gnojila je potrebno rabiti, kako se boriti proti živalskim in glivičnim škodljivcem. Ugotovimo lahko tudi, kaj so v Rusiji dosegli in kaj je potrebno še doseči v pridelovanju industrialnih rastlin, kako se tvorijo in vzgajajo nove rastline itd. Posebna paviljona imata tudi sviloreja in čebelarstvo. Živinoreja pa ima sploh mnogo paviljonov.

Umljivo je, da je na razstavi poudarjena tudi misel mehanizacije. V ta namen je razstavljenih nad 1200 strojev najrazličnejših vrst. Mnogo prostora zavzema tudi oddelek za namakanje. V letošnjem letu je bil dodan še paviljon, ki kaže uporabo atomske energije v kmetijstvu.

Razstava daje vtis, da si Rusi tako na znanstvenem kakor tudi na praktičnem področju zelo prizadevajo, da bi proizvodnjo

čimbolj dvignili.

In kakšen je dosedanji uspeh? Zdi se, da je v Rusiji res dovolj kruha, saj je SZ začela izvažati pšenico. Ostala hranila, posebno meso, maslo, in sladkor pa še vedno primanjkujejo in jih morajo uvažati.

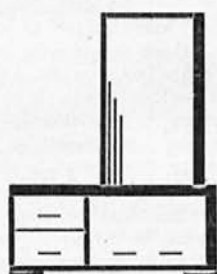
MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES

je bil med 12. in 18. avgustom t. l. na Dunaju. Do sedaj je bilo 16 takih kongresov. Prihodnji bo v Rimu oktobra 1958. Najvažnejši predmeti razprav so bile čebeline bolezni, predvsem pa tako imenovana »acarinosis« (pršičavost), ki je baje zelo razširjena.

Na kongresu je bila ustanovljena Zveza čebelarjev vsega sveta, ki si je nadela espreantski naslov »Apimondia«.

KAKI IN ŠIPEK V KOZMETIKI

Na 9. mednarodnem sestanku za »estetiko in kozmetiko« v juniju 1955 v Baden-Badenu (Nemčija) je bilo tudi govora o kakiju in šipku, češ da je meso teh dveh plodov zelo zdravilno za kožo, ker vsebuje mnogo vitaminov.

TOVARNA
Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Sportni pregled

ODBOJKA

V Parizu so se končale tekme za svetovno prvenstvo v odbojki. Te tekme so se v marsičem razlikovale od vseh prejšnjih. Udeležila so se jih najboljše državna moštva sveta. Tekme so se odlikovale po veliki borbenosti in požrtvovalnosti vseh udeležencev in tudi po odlični igri. Najboljše moštvo je ponovno bila Češka. To borbeno in enovito ekipo sestavljajo odlični tolkači ter ima hkrati izborna obrambo. SZ se je ves čas resno borila in je najbolj ogrožala nove svetovne prvake. Značilno je, da so Rusi nastopili s številnimi mladimi igralci, ki mnogo obe ajo. Odlično so se izkazali tudi Romuni, ki so danes eno najboljših evropskih moštev. Amerikanci so zelo dobro začeli, vendar so kasneje naglo popustili, tako da so se uvrstili šele na šes o mes o. Pohvale vreden je tudi nastop Kitajske. Francozi so se izkazali z borbeno igro. Jugoslavija se je uvrstila šele na deseto mesto, kar je presenetljivo v športne strokovnjake, ker so videli v Jugoslaviji enega najresnejših kandidatov za naslov svetovnega prvaka. Italija se je uvrstila na štirinajsto mesto. To je za Italijane velik uspeh, ki so ga dosegli po zaslugi Jugoslovana Trinajstiča. Indija, ki je le na 21. mestu, je žrtev nesrečnega žrebanja, saj bi ji zaslužno pripadalo 10. ali 11. mesto. Strokovnjaki menijo, da so bile tekme za prvenstvo preveč naporene, čeprav so bili doseženi najboljši uspehi. Več tisoč gledalcev je navdušeno prisostvovalo lepim igram. Zenska ekipa SZ si je priborila prvo mesto in ta uspeh je popolnoma zaslužen, saj je bila ves čas daleč najboljšo moštvo.

Končni izid je naslednji: 1. Češka, 2. Romunija, 3. SZ, 4. Poljska, 5. Bolgarija, 6. ZDA, 7. Francija, 8. Madžarska, 9. Kitajska, 10. Jugoslavija, 11. Bra-

zilija, 12. Vzhodna Nemčija, 13. Nizozemska, 14. Italija, 15. Portugalska, 16. Izrael, 17. Belgija, 18. Koreja, 19. Kuba, 20. Avstrija, 21. Indija, 22. Turčija, 23. Zahodna Nemčija, 24. Luksemburg. Zenske: 1. SZ, 2. Romunija, 3. Poljska, 4. Češka, 5. Bolgarija, 6. Kitajska, 7. Vzhodna Nemčija, 8. Koreja, 9. ZDA, 10. Nizozemska, 11. Brazilija, 12. Francija, 13. Belgija, 14. Izrael, 15. Avstrija, 16. Zahodna Nemčija, 17. Luksemburg.

NOGOMET

Mnogo pričakovanja je bilo za srečanje med Jugoslavijo in Madžarsko. Tudi to pot pa odličnim Jugoslovanom ni uspelo premagati pasprotnikov, ki so poslali v jugoslovanska vrata kar tri žoge. Gole so zabili Czibor, Kocsis ter znani Puskas. Za plave je dal gol Petakovič.

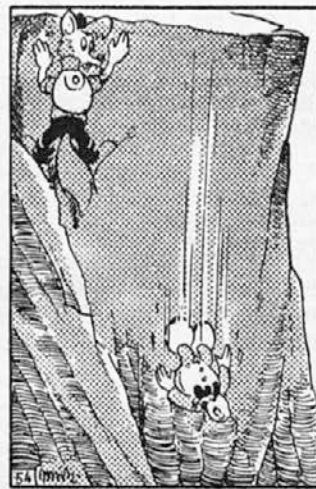
V Hannoverju je Rusija pred 90.000 gledalci tesno premagala Nemčijo z 2:1. Čeprav so Rusi pokazali odločno in hitro igro, se morajo zahvaliti za zmago le vratarju, ki je uspešno odbil vsak nepad. Nizozemska je porazila Švico s 3:2. Igra je bila zanimiva in obe moštvi sta zgubili marsikatero priložnost za gol. Izidi ostalih tekem so naslednji: Bolgarija - Romunija 2:0; Norveška - Švedska 3:1; Danska - Finska 4:0.

V Italiji so se pričele tekme za državno prvenstvo. Fiorentina je presenetljivo odpravila Udinese kar s 5:2. Sampdoria je porazila Padovo s 6:2. Triestina je odšla poražena z milanskega igrišča in ji bo letos huda predla.

KOSARKA

SZ je v Bologni osvojila 4. Mairanov pokal. Češka ekipa se je zaslužno uvrstila na drugo mesto in ne zaostaja mnogo za Rusi. Na 3. mestu je Madžarska, na 4. pa Italija, na 5. Poljska in na zadnjem Švedska. Najboljši igralec je bil Ceh Baumruck. Sledijo mu Poljak Pavlak in Rus Torban, Madžar Judik in Šved Widen.

6

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
i
j
eh
r
i
b
o
l
a
z
c
i

Mož v senci

II

Bilo je grozno ... strašno!

V teh minutah je Delly spoznala njegov pravi značaj. Tudi on je uvidel, da je igro zgubil. Delly Kraner ni bila tiste vrste žensk, ki bi milostno spet sprejela moža, katerega je z zaničevanjem pahnila od sebe, razen če bi ji to prineslo dobiček.

Karel Ronald je občutil, kako se mu tresejo kolena, ko je stopal po stopnicah. Preden se je vrnil domov, je še eno uro brez cilja dirjal po mestu. Ni šel v bratrančovo vilo, ampak v svoje staro stanovanje, ki ga je prazno in mrzlo sprejelo. Obsedel je ter dolgo in mrko strmel tja predse. Stemnilo se je, a tega ni niti zapazil. Nenadoma se je oglasil telefon. Karel je preplašen skočil pokonci, prižgal luč in pogledal na uro. Bila je deveta zvečer. Po telefonu je vsa razburjena govorila Delly.

»Hvala Bogu, da si tu! Povsod sem te že iskala. Si slišal večer- na poročila po radiu?«

»Ne!«

»Poslušaj torej! Ribiči na severni obali so danes proti poldne opazili srednje veliko letalo. Letelo je s kopnega proti morju in

je eno miljo daleč od obale padlo v morje. Kljub vihnem morju so brž odpluli motorni čolni na pomoč. Bržkone je bilo zasebno letalo in se ne ve, koliko oseb je bilo na njem.«

Delly je obmolnila. Karel je skozi slušalko slišal njeno močno dihanje. »Meniš, da je bil Fran v letalu«, je vprašala.

»Da.«

»In kaj misliš zdaj ukreniti?«

»Sedaj pač moram obvestiti policijo.« »Da, prav! Potem pri- di k meni, ker se morava v teh okoliščinah pomeniti o važnih re- čeh.«

»Tega mnenja sem tudi jaz, Delly.« »Dobro, te čakam.«

Karel Ronald je globoko vdihnil in se čutil polajšanega. Sreča se obrača spet na njegovo stran. Edini dedič! Ta je bil vzrok, da je zopet zrastle v Dellynih očeh.

Tisto radijsko poročilo * * * je slišala tudi Erna, ko je sedela po večerji z gospo Marto v knjižnici. Imela je občutek, kakor da ji je srce dvakrat močneje utripnilo, potem pa obstalo. Tudi gospa Ronaldova je zbledela in je osupla zrla v prazno, kakor da zre pred sabo, kako pada letalo v morje. Brž nato je pozvonil telefon. Ker stara gospa ni mogla vstati, je šla Erna k telefonu; noge so ji kar klecale. Komaj je naslonila slušalko k ušesu, se ji je pa obraz razjasnil: »Renata ... ti?« Prijateljica ji je sporočila, da je dr.

TEDENSKI KOLEDARČEK

23. septembra, **nedelja**: 18. pobink., Tekla
 24. septembra, **ponedeljek**: Marija dev., Radivoj
 25. septembra, **torek**: Firmin, Uroš
 26. septembra, **sreda**: Justina, Stojslava
 27. septembra, **četrtak**: Kozma in Damijan, Rado
 28. septembra, **petek**: Vaclav, Vidica
 29. septembra, **sobota**: Mihael, Stojan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 19. septembra si dobil oz. dal za:
 ameriški dolar 628—631 lir
 avstrijski šilling 23,25—24,20 lir
 100 dinarjev 80—86 lir
 100 francoskih frankov 143—147 lir
 funt šterling 1595—1625 lir
 nemško marko 145,50—146,75 lir
 pesos 20—22 lir
 švicarski frank 146,75—147,75 lir
 zlato 715—718 lir
 napoleon 4950—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 23. septembra ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.3 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 20.30 Puccini: Manon Lescaut, opera v 4 dejanjih.

Ponedeljek, 24. septembra ob: 18.30 Z začarane poljice; 18.40 Koncert sopranistke Jelke Brajša; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Zenski kvartet Večernica; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Torek, 25. septembra ob 13.30 Glasba po željah; 18.35 Koncert pianista Doria Heuserja; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Herbert Asmodi Onstran raja, igra v 4 dejanjih - igrajo člani Radijskega odra, nato Večerna melodije.

Sreda, 26. septembra ob 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.00 Ruske pesmi izvaja harmonikarski duo Tarabo čia-El io; 18.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 27. septembra ob: 18.26 Koncert tenorista Dušana Pertota; 19.15 Sola in vzgoja; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Mozart: Serepada v G Duru.

Petek, 28. septembra ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane poljice; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 29. septembra ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 16.15 Domači odmevi; 16.40 Orkester Carlo Parrichiori; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.45 Koncert pianista Pavla Sivica.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 291: Pridelal bom okoli 100 litrov vina sorte Brand, katero pa bi rad podvojil. Koliko sladkorja naj dodam, da bo vince pitno in trpežno? Rad bi imel barvano vino, to je rdeče oziroma črno. Kdaj in kako naj ga barvam?

Odgovor: Če pridelate belo zlahtno vino — ne od samorodnic, kamor spada Brand — bi bilo bolje, da to pomnožite. Če pa hočete na vsak način z vašim Brandom napraviti »ohcet v Kani Galileja«, potem si pa nabavite 150 gramov vinske kisline, 20 gramov amonijevega fosfata in 16 kg sladkorja. Najprej raztopite v kotlu nekoliko tople vode vseh 16 kg sladkorja in premešajte z ostalo vodo do 100 litrov. To raztopino zlijte v plavnik s komaj zmečkanim oziroma zmletim grozdem. Vzemite nato iz plavnika nekaj litrov tekočine in vanjo raztopite vinsko kislino ter vse zlijte spet v plavnik. Enako napravite z amonijevim fosfatom. Ko bo vse to v bednju, premešajte prav dobro in pokrijte posodo s plahto. Brozga bo začela vreti. Naj vre približno 4 dni, nato pa napolnite sod, kjer se bo nadaljevalo tiho vrenje. Tako boste imeli 2 hl notnega vina, ki bo vsebovalo okoli 10% alkohola. Vino bo nekoliko mediordeče barve, kate.o pa lahko poživate, a ne ob trgatvi, ker sedaj ne sprejme vino nobene barve: niti po zakonu dovoljene encijanine niti kemične bordö. Barvo boste lahko dodali komaj po prvem pretakanju. Opozoriti pa vas moramo, da smete tako vino porabiti le doma, torej ga ne smete prodajati in ga niti ne smete hraniti v kleti, kjer so sodi z vinom za prodajo.

Vprašanje št. 292: Na isti njivi sem jmel dve sorti krompirja: eno belo, podobno holandski podolgovati, in drugo približno enake oblike, a rožnate barve. Pri spravljanju krompirja pa sem se začudil: Več kot 3/4 rožnatega krompirja je grintavega, razpokano in zgrbančeno lupino — pa ne gnije — in le malo gomoljev je lepih, medtem ko je ves beli krompir prav lep. Kako je to mogoče, ko pa smo sadili lepega in vsega enako negovali?

Odgovor: Vaš rožnati krompir je napadla grintavost oziroma krastavost, ki jo povzroča posebna glivica »actinomyces scabies«. Ta glivica je v zemlji zelo razširjena, lahko pa je bila tudi zanešana s semenom. Ta glivična bolezen napade neke sorte zelo močno, nekatere sorte krompirja pa ji absolutno kljubujejo. Napadene gomolje je potrebno čimprej porabiti, ker skozi razpokano lupino imajo tudi gnilobne glivice prosto pot do mesa in bi lahko gomolji pričeli gniti. Ne boste napačno ravnali, če krastave gomolje potrosite z živim apnom v prahu. Jasno je, da ne smete spomladati saditi krastavih gomoljev, in zato si morate nabaviti drugo seme. Na njivo, kjer ste imeli krastavi pridelek, vsaj 5 let ne smete saditi krompirja.

GOSPODINJSKI KOTIČEK

NEKAJ O VARNOSTI

Kolikokrat se ta ali ona družinska mati pritožuje, in to dostikrat po pravici, da ne more z možem plačo družini oskrbeti vsega potrebnega. Malokdaj pa pomisli, da je v neki meri tudi sama kriva, da se le s težavo prine do konca meseca.

Po daljših proučevanjih so namreč dognali, da se tudi v najbolj varčnem gospodinjstvu vrže proč 2 do 5 odstotkov nakupljenega živeža. Pri gospodinjstvu pa, kjer gre vse le od nosa do ust, znaša ta potrošek 10 do 15 odstotkov. Nemarna potrošnja obstoji n. pr. v vsakodnevnem prekipevanju mleka ali če nakupiš preveč zelenjave in ti segnije, ali če ne odmeriš pri kuhi pravih količin ter nato zlivaš odvečno hrano v pomije.

Drugo je neka lenobnost, ko greš nakupovat kar v prvo trgovino in ne nekaj korakov dalj kjer je ceneje. Tretje so nepazljivosti! Kolikokrat pustiš na priliko zastoj goveti luč, ne zašiješ pravočasno luknje in vržeš nogavice ali srajce, ko je bolj strgana, kar proč, ali treskaš z vrati. Ko se pokvariš, moraš pa mizarju odšteti tisočake. Da ne govorimo o pokvarah pri vodnih pipah in prah v kopalnici! Če nepazljivost znese vsak dan samo 10 lir škode, kar je najmanj, je v nekaj letih že lepa vsota, ki bi se sicer lahko prihranila.

Koliko zlatega časa zgubiš s praznim klepetanjem! Preračunaj, kaj bi v tem zgubljenem času naredila in prihranila.

Potem pride še pozabljenost. Pozabljeni dežniki, zgubljeni robei, zgubljene knjige in celo denar in podobno. Nazadnje še nemarnost pri pažnji na stanovanje, katere so pa največkrat krivi moški. Z blatnimi čevlji gredo na preprogo, z ogorkom prežejo prt. Sinček, ki je že odrasel, razmeče perilo in če kaj umaže, mu je malo mar, koliko milo stane. Guča se na stolicah in ko so noge stola razmajane, ga ne briga, da mora oče kupiti novega, a sebi ne more niti zoba popraviti.

Vse te »malenkosti« odtegnejo po znanstvenih računih od 8 do 20 odstotkov dohodka. Tega nemarni ljudje niti ne opazijo, toda številka ni zgolj čustvo. Številke, draga gospodinja, dokazujejo, da bi do 50. leta starosti lahko prihranila denarja, kot znaša petletna plača. Zračunajte same in prepričale se boste, da je to gola resnica!

Na letnem gledalšču velesejma v Bariju se je začel v nedeljo festival jugoslovanskih filmov. V okviru velesejma priredijo namreč vsako leto v Bariju filmski festival, na katerem predvajajo filme kake države, ki velja v pogledu filmske umetnosti še za začetnico ali za »majhno« državo.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

Fran Ronald srečno prišel pred eno uro v zdravilišče. Zvesti bolničar Karer se je pa že prej zglasil.

Telefonsko sporočilo se je še nadaljevalo: »Doktor je nad severno obalo odskočil s padalom in je imel srečo, da ga ni nihče opazil, ko je pristal. Peš je šel do bližnje železniške postaje, letalo je pa samo odbrzelo proti morju. Pravkar so po radiu sporočili, da...«

»Vem že vse, Renata!« je Erna prekinila prijateljico. — »Tako sem vesela in sem ti močno hvaležna za obvestilo. Dobro se imej in pozdravi ga — že veš, koga mislim.«

Fran Ronald ni mogel priti v boljšo oskrbo. Ravnatelj zdravilišča se je zanj zavzel, dal mu je na razpolago lepo, sončno sobo in za nekaj ur na dan tudi zdraviliški laboratorij.

Ronaldin, tisto zdravilo, ki ga je Karel vbrizgaval bratranecu, je zbudilo veliko zanimanje pri profesorju. V nekem razgovoru je Fran razlagal ravnatelju: »Prepričan sem, da smo učinke tega sredstva ugotovili že v laboratorijih naših tovarn. Toda doslej smo ga preizkusili le na živalih. Zdaj pa, ko so mi to zdravilo vbrizgavali cele tedne in v precejšnjih količinah, vem iz lastne izkušnje, kakšen učinek ima. Če ne bi začela sestra Erna in bolničar Karer nekaj sumiti, bi jaz bil danes že mrtev, ali pa bi imeli pred seboj neozdravljivo umobolnega. Pri prevelikih količinah in večkratnem uživanju vzbudi ronaldin tele znake: apatija, božjastne napade in podobno. Sicer pa to poznate bolje kot jaz, gospod profesor.«

Fran je trenutek prenehal, globoko vzdihnil in spet nadaljeval: »Ta doživljaj, ki mi je izpodkopal zdravje in me je skoraj spravil v grob ter je pravi zločin, pa vendar ni ostal brez koristi: spoznal sem z gotovostjo, da ronaldin učinkuje pri zdravljenju paralize.«

Ko je profesor odšel, je Fran stopil k oknu in pogled mu je splaval v prelepo daljavo. Premišljeval je, da bi ne bil nikoli prišel do tega spoznanja, če bi sam tega ne preizkusil. Nazadnje se je še z velikim veseljem spomnil, da bi brez tistega božjastnega napada v plesni dvorani in brez pregnanstva na grad Trnjevo nikoli ne srečal Erne.

Tam na gradu je živel kot mož v senci, kot eden tistih, katere so že zbrisali iz seznama živih. Bil je človek, katerega so bili izločili iz družbe živih in ga hoteli pustiti umreti za zahrbtno boleznijo.

Dobro, ostal bo še nekaj časa v senci, dokler ne pride njegov čas, da stopi zopet v svetlobo. Bržkone ga imajo za mrtvega in zdaj mora počakati, kakšne načrte kujeta ona dva, ki sta si izmislila peklenski načrt zoper njega. Globoka zarez je legla preko njegovega obraza, ki je odseval tiho žalost.

Delly je bila tista... Delly! Ona, katero je nadvse ljubil! Težko je to pozabiti. Toda napete poteze na licu so se ublažile, brz ko se je spomnil mlade plavolaske, ki je s svojimi petindvajsetimi leti že samostojno obvladala življenje in se z vso modrostjo in ljubeznijo zanj zavzela.

(Dalje.)